Original Article

Military Caring Sciences
Volume 7, Issue 3, Autumn 2020 (Serial Number: 25)

The Relationship between Post-Secondary Stress and Academic Motivation in the Children of Veterans of Mazandaran Province

Hamzeh. M[1]
Hojjati. H[2]
*Akhondzadeh. G[3]

1- MSc in Nursing, Ali Abad Katoul Branch, Islamic Azad University, Ali Abad Katoul, Iran.
2- Ph.D. in Nursing, Assistant Professor, Nursing Department, Ali Abad Katoul Branch, Islamic Azad University, Ali Abad Katoul, Iran.
*3- (*Corresponding Author) Ph.D. in Nursing, Assistant Professor, Nursing Department, Ali Abad Katoul Branch, Islamic Azad University, Ali Abad Katoul, Iran.*
Email: G_akhoondzadeh@yahoo.com

Abstract

Introduction: One of main challenges for people involved in war is post-traumatic stress disorder, associated with unpredictable or destructive and long-term consequences for the injured person, his family and the community. Post-traumatic stress disorder has been recognized as a stressful topic in the veterans' family; thus, it can affect children's academic motivation.

Objective: The present study examined the relationship between secondary post-traumatic stress disorder and academic motivation in veterans' children.

Material and Methods: This descriptive correlational study was performed on 150 children of veterans with secondary post-traumatic stress disorder in Mazandaran in 2018 with a simple random sampling. Data were collected using a Demographics Questionnaire, Post-traumatic Stress Disorder (STSS) and academic motivation scale. Data were analyzed using descriptive (Table, M ean and standard deviation (SD)) and inferential (t-pair, independent t and ANCOVA) statistical tests at the significance level of $P<0.01$. The material used for these analyses was SPSS 16

Results: The mean and standard deviation of post-traumatic stress and academic motivation in veterans' children were 43.97±13.9 and 92.03±26.7, respectively. Further, there was no significant relationship between post-traumatic stress disorder and academic achievement motivation ($P= 0.15$).

Discussion and Conclusion: According to the results, post-traumatic stress disorder did not have a significant effect on the educational motivation of veterans' children. Therefore, it is recommended to teach ways to increase the motivation of academic achievement to deal with secondary post-traumatic stress disorder.

Keywords: Motivation, Post-Traumatic Education, Stress Disorders, Veterans.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]

Hamzeh M, Hojjati H, Akhondzadeh G. The Relationship between Post-Secondary Stress and Academic Motivation in the Children of Veterans of Mazandaran Province. Military Caring Sciences. 2020; 7 (3). 207-214.
Submission: 8/2/2020 Accepted: 18/7/2020 Published: 20/12/2020

ارتباط استرس آسیب ثانویه با انگیزش تحصیلی در فرزندان جانبازان استان مازندران

مرتضی حمزه[1]، حمید حجتی[2]، *گلبهار آخوندزاده[3]

چکیده

مقدمه: از مهمترین مشکلات برای افراد درگیر با جنگ، ابتلا به اختلال استرس پس از سانحه است که با پیامدهای غیرقابل پیش‌بینی یا مخرب و بلند مدت برای فرد آسیب‌دیده، خانواده وی و اجتماعی که در آن زندگی می‌کند همراه است. از آنجایی که اختلال استرس پس از سانحه به عنوان یک موضوع پر استرس در خانواده جانبازان شناخته شده است؛ بنابراین می‌تواند بر روی انگیزه تحصیلی فرزندان تأثیر بگذارد.

هدف: پژوهش حاضر به بررسی ارتباط استرس آسیب ثانویه با انگیزش تحصیلی در فرزندان جانبازان انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع توصیفی همبستگی و بر روی ۱۵۰ نفر از فرزندان جانبازان استرس آسیب ثانویه استان مازندران در سال ۱۳۹۷ با روش تصادفی ساده انجام شد. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه مشخصات فردی، استرس آسیب ثانویه (STSS) و مقیاس انگیزش تحصیلی جمع‌آوری شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ و آزمون‌های آماری توصیفی (جدول، میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (تی زوج، تی مستقل و انکوا) در سطح معنی‌داری P<۰/۰۱ تجزیه تحلیل شد.

یافته‌ها: میانگین و انحراف معیار استرس آسیب ثانویه ۱۳/۹±۴۳/۹۷ و انگیزش تحصیلی در فرزندان جانبازان ۲۰/۸۴±۸۵/۲۸ نشان داده بود، همچنین بین اختلال استرس پس نیابتی با انگیزه پیشرفت تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود نداشت (P=۰/۱۵).

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج به دست آمده، استرس آسیب ثانویه با انگیزش تحصیلی فرزندان جانبازان ارتباط معنی‌داری نداشته است. لذا، آموزش شیوه‌های افزایش انگیزه پیشرفت تحصیلی در جهت مقابله با استرس آسیب ثانویه توصیه می‌گردد.

کلمات کلیدی: اختلال استرس پس از سانحه، انگیزه، تحصیل، جانباز.

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال هفتم ■ شماره ۳ ■ پاییز ۱۳۹۹ ■ شماره مسلسل ۲۵ ■ صفحات ۲۰۷-۲۱۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۱/۱۹
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۴/۲۸
تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۹/۳۰

مقدمه

جنگ پیامدهای اقتصادی- اجتماعی، فرهنگی و روانشناختی عدیده‌ای بر جای می‌گذارد که ممکن است در طول نسل‌های متمادی تأثیر چشمگیری بر روابط اعضای جامعه باقی گذارد. افراد آسیب دیده علاوه بر خود، محیط خانواده و اجتماع را مورد مخاطره قرار می‌دهند (۱). یکی از عوارض مهم جنگ اختلال استرس پس از سانحه است (۲). اختلال استرس پس از سانحه (PTSD: Post-Traumatic Stress Disorder) سندرمی است که پس از مشاهده، شنیدن یا درگیر شدن با یک عامل استرس‌زای تروماتیک بسیار شدید رخ می‌دهد. واکنش نسبت به این تجربه با ترس و درماندگی همراه بوده و رخداد مرتباً در ذهن زنده می‌شود و فرد سعی می‌کند از یادآور شدن آن اجتناب کند (۳).

۱ـ دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، گروه پرستاری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.
۲ـ دکترای پرستاری، استادیار، گروه پرستاری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران.
۳ـ دکترای پرستاری، استادیار، گروه پرستاری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران (*نویسنده مسئول).
آدرس الکترونیک: G_akhoondzadeh@yahoo.com

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]

اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) می‌تواند در واکنش به مجموعه‌ای از حوادث تروماتیک مانند جنگ، تجاوز، شکنجه، جرم، حوادث رانندگی، حوادث صنعتی، حوادث طبیعی، اسیر جنگی یا اسارت در اردوگاه‌های اجباری، مرگ ناگهانی فرد مورد علاقه و یا ابتلا به یک بیماری مرگ‌آور همچون سرطان، ایدز و نظایر آن بروز کند (۴). آمارها نشان می‌دهد ۳/۶ درصد یعنی ۵/۲ میلیون آمریکایی در سنین ۱۸ تا ۵۴ سال، از این اختلال رنج می‌برند (۵). اغلب این افراد مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه جنگ بودند (۶). طوری که از حدود ۱/۵۴ میلیون نفر آمریکایی که در جنگ شرکت کرده بودند بیش از ۳۰۰ هزار نفر از آن‌ها با اختلال استرس پس از سانحه جنگی به خانه برگشته بودند (۷). در ایران نیز فراوانی این اختلال در پرسنل منتخب نظامی ۱۴/۹ درصد گزارش شده است (۸). صفدری به نقل از نور بالا شیوع اختلال پس از سانحه در خانواده شهدا ۴۷/۱ درصد، در جانبازان ۲۹/۱ درصد، در رزمندگان ۱۸/۱ درصد و در افرادی که در معرض جنگ قرار داشتند را ۵/۷ درصد گزارش کرد (۹).

فیگور (Figure) و همکاران در سال عبارت (ضربه ثانویه) یا استرس آسیب ثانویه (Secondary Trauma Stress Scale: STSS) را جهت توضیح این پدیده مطرح نموده‌اند. همه افرادی که درکنار قربانیان ضربه شدید زندگی می‌کنند خودشان می‌توانند قربانیان غیرمستقیم این ضربه باشند (۱۰). مطالعات جدید حاکی از آن است که این اختلال علاوه بر اینکه فرد مورد ابتلا را درگیر می‌سازد، از طریق تلقین یا همدلی که بین فرد آسیب‌دیده و سایر اعضای خانواده وجود دارد، سایر اعضای خانواده را نیز دچار آشفتگی روانی می‌کند که این پدیده را اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) ثانویه می‌نامند؛ بنابراین زندگی با فردی که حوادث خشنی را در زندگی تجربه کرده است، ممکن است سایر افراد خانواده را نیز در زندگی تحت تأثیر قرار دهد. علائم PTSD یا سایر واکنش‌ها به تروما (که لزوماً ممکن است با PTSD همراه نباشد)، اعمال و رفتار فرد آسیب‌دیده را تغییر می‌دهد و تجربه این آسیب در یکی از افراد خانواده می‌تواند بقیه افراد خانواده از جمله فرزندان را نیز متأثر سازد (۱۱). در این میان فرزندان نظامیان مبتلا به «PTSD» به طور دائم در معرض مستقیم خشم، افسردگی، احساس گناه و کنترل هیجانی پدرشان هستند و ممکن است دچار تنیدگی، افسردگی و عدم اعتماد به نفس، گناه و خشم غیر قابل کنترل شوند که این امر در فرزندان باعث افت تحصیلی و اختلال یادگیری، اختلال تغذیه و مشکلات تحصیلی می‌شود (۱۲). به طور کلی آسیب ثانویه در فرزندان و اطرافیان نظامیان جنگ، موضوعی است که در چند سال اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته و پژوهش کمی در این باره انجام شده است. مشکلات تحصیلی که بسیاری از فرزندان جانباز به دلیل وجود یک محیط نامناسب در منزل با آن مواجه می‌شوند، یکی از مشکلات شایعی است که در بین فرزندان جانبازان وجود دارد. این فرزندان، از حمایت کمتری از سوی خانواده‌های خود برخوردارند و خانواده‌های ایشان، دخالت کمتری در روند تحصیلی فرزند خود می‌کنند و در امور مدرسه مشارکت کمتری دارند (۱۳). همچنین این فرزندان به علت ارتباط نامناسبی که از کودکی ممکن است با پدر داشته باشند و مشکلات رفتاری و عملکردی که به علت این شرایط برای آن‌ها به وجود می‌آید، در آینده احتمالاً در شکل‌گیری هویت و اهداف زندگی خود دچار مشکل می‌شوند و اهداف تحصیلی نیز مانند سایر ابعاد زندگی ممکن است در این فرزندان درست شکل نگیرد و این افراد دچار یک هویت سرگردان در طول تحصیل خود شوند همین مسئله باعث می‌شود آن‌ها در عملکرد تحصیلی خود افت داشته باشند (۱۴). در واقع در بین فرزندان انگیزه پیشرفت تحصیلی از اهمیت خاصی برخوردار است که با این انگیزه افراد تحرک لازم را برای به پایان رساندن موفقیت‌آمیز یک تکلیف، رسیدن به هدف یا دستیابی به درجه معینی از شایستگی در کار خود دنبال می‌کنند تا بالاخره بتوانند موفقیت لازم را در تحصیل کسب نمایند (۱۵)؛ بنابراین پیشگیری از استرس و اضطراب و کاهش فشار روانی نقش مهمی در روند تحصیلی خواهد داشت (۱۶). با توجه به مطالعات اندک در این زمینه و به دلیل خاص بودن افراد مبتلا به استرس آسیب ثانویه لزوم بررسی‌های بیشتر در این زمینه احساس می‌شود. لذا، این مطالعه به بررسی ارتباط استرس پس نیابتی ثانویه با انگیزش تحصیلی در فرزندان جانبازان انجام شد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی تحلیلی از نوع همبستگی می‌باشد که بر روی فرزندان جانبازان دچار استرس پس نیابتی ثانویه استان

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]

مازندران در سال ۱۳۹۷ انجام شد. نمونه‌ها با روش تصادفی ساده انتخاب شدند. به منظور تعیین حجم نمونه، از بین ۲۴۷ نفر از دانش آموزان، با استفاده از جدول گرجسی مورگان، تعداد ۱۵۰ نفر از دانش‌آموزان که شرایط شرکت در مطالعه را دارا بودند، پس از کسب رضایت آگاهانه به عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند. بدین منظور فرزندان جانبازانی که تمامی معیارهای ورود به مطالعه دارا بودند، پس از کسب رضایت آگاهانه به عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند. معیارهای ورود شامل: دانش‌آموز و فرزند جانباز PTSD، دارای استرس آسیب ثانویه، حداقل جانبازی پدر ۱۵ درصد و کسانی که والدینشان با یکدیگر زندگی می‌کنند. در صورت عدم تمایل به همکاری، دارا بودن بیماری جسمی و روانی مزمن و فرزندان جانبازانی که پدر و مادر آن‌ها جدا زندگی می‌کنند از مطالعه حذف شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش شامل: مشخصات فردی، استرس آسیب ثانویه (Secondary Trauma Stress Scale: STSS) و مقیاس انگیزش تحصیلی بود. پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک شامل: جنس، سن، سطح تحصیلات فرزندان، تحصیلات والدین، شغل والدین، درصد جانبازی پدر، تعداد فرزندان خانواده در نظر گرفته شد. پرسش‌نامه استرس پس از ضربه نیابتی (STSS) شامل ۱۷ گویه پنج گزینه‌ای در مقیاس لیکرت از یک (هرگز) تا پنج (خیلی زیاد) پاسخ داده می‌شود. سه خرده مقیاس مزاحمت (Annoying)، اجتناب (Avoid) و برانگیختگی (Arousal) دارد و نمره کلی مقیاس از مجموع نمره این خرده مقیاس‌ها به دست می‌آید. این مقیاس از پایایی، روایی همگرا و واگرا و روایی سازه قابل قبول برخوردار است. ضریب آلفای کرونباخ برای نمره کلی ۰/۹۳، برای زیرمقیاس مزاحمت ۰/۸۰، برای زیرمقیاس اجتناب ۰/۸۷ و برای زیرمقیاس برانگیختگی ۰/۸۳ به دست آمد. بین عامل‌های STSS نیز همبستگی بالا و معنی‌داری مشاهده شد (۱۷). نسخه فارسی این پرسشنامه در همسران جانبازان ایرانی (۱۸) و در فرزندان جانبازان، هنجاریابی شده است. روایی سازه این مقیاس در هر دو پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی مورد تائید قرار گرفت. همچنین روایی محتوایی آن نیز توسط کارشناسان بررسی و تائید شد. این مقیاس، روایی همگرایی با نمرات اضطراب، استرس و افسردگی در همسران و فرزندان جانبازان داشت و همچنین ضریب آلفای کرونباخ نمره کلی آن در همسران جانبازان ۰/۹۲ به دست آمد (۱۴). مقیاس انگیزش تحصیلی در سال ۱۹۸۹ از سوی والرند (Walrand) و همکاران در کانادا برای اندازه‌گیری انگیزش تحصیلی با ۲۸ گویه طراحی و روا سازی شد در این پژوهش انگیزش تحصیلی بر اساس ۳ زیر مقیاس انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزشی مشخص گردید. این مقیاس میزان انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان را با گویه‌های مربوط به ۷ خرده مقیاس (انگیزه درونی برای فهمیدن، انگیزه درونی برای انجام کار، انگیزه درونی برای تجربه تحریک، نظم دهی همانند سازی شده، نظم دهی درون فکنی شده، نظم دهی بیرونی و بی‌انگیزشی) در هفت درجه لیکرت می‌سنجد. نمرات به دست آمده در انگیزش تحصیلی به این صورت می‌باشد که از ۲۸ تا ۷۰ میزان انگیزش تحصیلی ضعیف، نمره بین ۷۰ تا ۱۱۲ میزان انگیزش متوسط و نمره ۱۱۲ به بالا میزان انگیزش بسیار خوب می‌باشد. والرند و همکاران اعتبار این خرده مقیاس‌ها را با روش آلفای کرونباخ از ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ گزارش داده‌اند (۱۹). در پژوهش بحرانی ضمن تائید اولیه روایی صوری پرسش‌نامه از سوی جمعی از اعضای هیئت علمی دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شیراز، پایایی آن را به روش بازآزمایی و محاسبه آلفای کرونباخ در فاصله ۲ هفته ۰/۷۳ گزارش کرده است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای کل پرسش‌نامه معادل ۰/۸۸ بوده است و پایایی ابعاد این پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۸۲، ۰/۸۵ و برای زیرمقیاس‌های بعد انگیزش درونی به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۷۵، ۰/۷۶ و برای زیر مقیاس بعد انگیزشی بیرونی ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۸۱ گزارش شده است (۲۰). در نهایت، اطلاعات به دست آمده با آمارهای توصیفی (جدول، میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (تی زوج، تی مستقل و انکوا) و با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

فرآیند انتخاب نمونه‌ها به این ترتیب بود که پس از توضیح هدف و نحوه انجام پژوهش به شرکت‌کنندگان، از آنان جهت شرکت در پژوهش دعوت به عمل آمد و در صورت موافقت، فرم رضایت آگاهانه کتبی و شفاهی توسط ایشان تکمیل می‌شد. به نمونه‌های مورد پژوهش توضیح داده شد که هر زمان مایل باشند می‌توانند از شرکت در پژوهش انصراف دهند. لازم به ذکر است که این مطالعه

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]

برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد می‌باشد که با شناسه اخلاق IR.IAU.CHALUS.REC.۱۳۹۷.۰۲۸ در دانشگاه آزاد علی‌آباد کتول تصویب گردیده است.

یافته‌ها

پژوهش حاضر بر روی ۱۵۰ نفر از فرزندان جانبازان مورد بررسی قرار گرفت. در مقایسه مشخصات جمعیت‌شناختی از کل افراد مورد پژوهش ۵۲/۸ درصد مذکر و ۴۷/۲ درصد مؤنث تشکیل داده است. همچنین سایر مشخصات دموگرافیک در جدول شماره ۱ ارائه گردیده است.

نتایج این مطالعه میزان استرس آسیب ثانویه را در فرزندان جانبازان ۱۳/۹±۴۳/۹۷ نشان داد؛ که این آسیب ثانویه در بعد تجربه مجدد حادثه آسیب زا ۴/۲۵±۱۳/۵۱، در بعد کرختی ۶/۰۲±۱۷/۵۲ و در بعد برانگیختگی ۵/۶۳±۱۲/۹۱ نشان داد.

میزان انگیزه پیشرفت تحصیل در فرزندان جانبازان ۲۰/۸۴±۸۵/۲۸ بود. در بعد انگیزش درونی ۱۵/۱۶±۴۶/۶ و در بعد انگیزش تحصیلی بیرونی ۱۱/۰۸±۳۸/۶۹ نشان داده شد؛ که میزان انگیزش‌های درونی بیشتر از بیرونی بوده است.

آزمون رگرسیون خطی بین اختلال استرس پس نیابتی باانگیزه پیشرفت تحصیلی ارتباط معنی‌داری نشان نداد. (P=۰/۱۵) که با Adjust=۰/۰۰۸ نشان داد ۰/۰۸ درصد تغییرات در انگیزه پیشرفت تحصیلی در ارتباط با اختلال استرس پس نیابتی در ارتباط می‌باشد (جدول ۲).

بحث و نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر استرس آسیب ثانویه با انگیزش پیشرفت تحصیلی در فرزندان جانبازان ارتباط معنی‌داری را نشان نداد. این یافته بیانگر این است انگیزه پیشرفت در فرزندان باعث تحرک و پویایی و برنامه‌ریزی صحیح در حین تحصیل شده و از این طریق فرزندان جانبازان این توانایی را به دست آورده‌اند تا در برابر بسیاری از فشارهای روانشناختی مقاومت کنند. در راستای این پژوهش، زارعی‌پور و همکاران نشان دادند که بین استرس و اضطراب و افسردگی با موفقیت تحصیلی همبستگی معکوس و معناداری وجود داشت (۲۱). نتایج پژوهش کریشان (Kreishan) و همکاران حاکی

جدول ۱- مشخصات جمعیت شناختی فرزندان جانبازان استان مازندران در سال ۱۳۹۷

متغیر		فراوانی	درصد
جنس	دختر	۷۵	۵۲/۸
	پسر	۶۸	۲/۴۷
سن	۱۳-۱۵	۴۶	۴/۳۲
	۱۷-۱۵	۴۸	۳۳/۸
	بالای ۱۷ سال	۴۸	۳۳/۸
تحصیلات فرزندان	سال ۸	۱۳	۹/۲
	سال ۹	۱۹	۱۳/۴
	سال ۱۰	۱۶	۱۱/۳
	سال ۱۱	۱۴	۹/۹
	سال آخر	۸۰	۵۶/۳
تحصیلات پدر	ابتدایی	۲۰	۱۴/۱
	سیکل	۹	۶/۳
	متوسطه	۱۰	۷
	دیپلم	۶۶	۴۶/۵
	فوق دیپلم	۱۵	۱۰/۶
	دانشگاهی	۲۲	۱۵/۵
تحصیلات مادر	ابتدایی	۴۱	۲۸/۹
	سیکل	۳۰	۲۱/۱
	متوسطه	۱۸	۱۲/۷
	دیپلم	۴۸	۳۲/۴
	فوق دیپلم	۷	۹/۴
شغل پدر	آزاد	۳۲	۲۲/۵۵
	بیکار	۲۰	۱۴/۱
	کارمند	۴۶	۳۲/۲
	بازنشسته	۴۴	۳۱
شغل مادر	خانه‌دار	۱۲۴	۸۷/۳
	کارمند	۱۱	۷/۷
	آزاد	۴۶	۹/۴
درصد جانبازی	زیر ۲۵	۶۷	۴۷/۲
	۲۵-۵۰	۴۰	۲۸/۲
	بالای ۵۰ درصد	۳۵	۲۴/۶
تعداد فرزندان خانواده	۱	۵۴	۳۸
	۲	۵۷	۴۰/۱
	۳	۲۵	۱۷/۶
	۴	۶	۴/۲

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]

جدول ۲- ارتباط اختلال استرس پس از نیابتی با پیشرفت تحصیلی در فرزندان جانبازان اختلال استرس پس از سانحه جنگی استان مازندران در سال ۱۳۹۷

متغیر	میانگین و انحراف معیار	سطح معنی‌داری
اختلال استرس پس نیابتی	۴۳/۹۷ ±۱۳/۹	P =۰/۱۵
انگیزه پیشرفت تحصیلی	۸۵/۲۸ ± ۲۰/۸۴	beta=۰/۱۲ B=۰/۲۳ ۸۱/۸۷ CI(/۶۶/۹۸-۹۴/)۵۴

از آن بود که بین جهت‌گیری‌ها و انگیزش درونی و بیرونی با موفقیت تحصیلی هیچ ارتباط معناداری وجود ندارد (۲۲). شمس‌الدینی لری و همکاران در پژوهش خود مبنی بر بررسی تأثیر استرس بر انگیزه پیشرفت تحصیلی در بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور نشان دادند که بین پیشرفت تحصیلی و استرس دانشجویان دختر رابطه معناداری وجود ندارد (۲۳) که با نتایج مطالعه حاضر همسو است. در مقابل نتایج مطالعات کاراتاس (Karatas) و همکاران نشان داد بین انگیزه درونی با موفقیت تحصیلی ارتباط مثبت معناداری وجود دارد (۲۴). یافته‌های حسن‌زاده و مهدی‌نژاد گرجی نشان دادند که بین انگیزش درونی و مؤلفه‌های آن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس زبان انگلیسی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین انگیزش بیرونی و مؤلفه‌های آن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس زبان انگلیسی رابطه‌ی مثبت بسیار ضعیفی وجود دارد (۲۵). یافته‌های صدیقی‌فر و خالقی‌زاده حاکی از آن بود که جهت‌گیری درونی انگیزش با برخورداری از انگیزش درونی می‌تواند ضامن یادگیری و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان باشد (۲۶). نتایج یافته‌های سعدی‌پور و همکاران نشان دادند که بین اضطراب و انگیزش پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد (۲۷).

حمیده و همکاران استرس و افسردگی را در عدم موفقیت معرفی می‌کنند و به نظر می‌رسد در دانشجویان پزشکی و سال‌های آخر تحصیل استرس بیشتر و افسردگی شایع‌تر بوده و این اختلال سلامتی منجر به مشکلاتی در عدم موفقیت تحصیلی می‌گردد (۲۸). اکبرپور زنگلانی و همکاران نشان دادند که بین انگیزش پیشرفت تحصیلی با سلامت روان ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۲۹). نتایج پژوهش میرکمالی و همکاران نشان داد که سلامت روان با انگیزش پیشرفت تحصیلی، انگیزش پیشرفت با عملکرد تحصیلی و همچنین افسردگی با عملکرد تحصیلی رابطه معنی‌داری داشته‌اند. در این مطالعه، معادلات ساختاری سلامت روان، انگیزش پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانشجویان بر اساس شاخص‌های برازش الگو تائید شد و همچنین رفتارها نشان داد که سلامت روان بر انگیزش پیشرفت تحصیلی و انگیزش پیشرفت تحصیلی بر عملکرد تحصیلی مؤثر بوده است (۳۰) که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد. با وجود پژوهش‌های همسو با یافته‌های پژوهش حاضر، پژوهشی یافت نشد که با یافته‌های پژوهش حاضر ناهمخوان باشد. در تبیین نتایج حاصل از این مطالعه می‌توان گفت مدیریت انگیزش به افراد کمک می‌کند تا درک بهتری از اهداف و شیوه‌های مناسب دستیابی به آن‌ها داشته باشند و بتوانند جهت‌گیری‌های انگیزشی مناسب در زندگی را انتخاب و دنبال کنند. محدودیت‌های این پژوهش عبارت بود از عدم تمایل به همکاری بعضی از فرزندان برای شرکت در پژوهش و منحصر بودن مطالعه به فرزندان جانبازان دچار استرس پس نیابتی ثانویه استان مازندران که قابل تعمیم به فرزندان جانباز استان‌های دیگر نیست.

با توجه به محدودیت‌های یاد شده در بالا، از لحاظ پژوهشی پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی از حجم نمونه بزرگتر در استان‌های دیگر هم استفاده گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی مداخلات آموزشی را برای فرزندان و خانواده جانبازان دچار استرس پس از سانحه به طور جدی در سیاست‌گذاری‌های بهداشتی مد نظر قرار گیرد.

با توجه به نتایج مطالعه می‌توان گفت، انگیزه تحصیلی باعث می‌شود که افراد در مواجهه با ناملایمات و تغییرات زندگی موفق شوند. آن‌ها قادر به اداره کردن و شناختن محیط برای غلبه بر فشارهای زندگی و برآورده کردن ضروریات آن می‌شوند. آن‌ها قادر به سازگاری سریع و شناخت وضعیت، فهم روشن وقایع، برقراری ارتباط و عمل انعطاف‌پذیر می‌شوند؛ بنابراین این مطالعه بینش گران‌بهایی را در زمینه انگیزه تحصیلی فرزندان جانبازان نشان داد که می‌تواند برای مسئولین حائز اهمیت باشد.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از کلیه فرزندان جانبازان شرکت کننده در این پژوهش و مسئولین دفتر مشاوره بنیاد و مدارس شاهد استان مازندران مراتب تقدیر و تشکر خود را اعلام می‌داریم.

تضاد منافع

این پژوهش هیچ گونه تعارض منافع را برای نویسندگان به دنبال نداشته است.

References

1- Zamani S, Veisani Y, Mohamadian F, Kikhavani S. The Prevalence of Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) in People who Experienced Imposed War by Iraq on Iran in Ilam in 2016: Cross-Sectional Study. J Military Med. 2018;20(4):412-20.

2- Andersson P. Post-traumatic stress symptoms linked to hidden Holocaust trauma among adult Finnish evacuees separated from their parents as children in World War II, 1939-1945: a case-control study. International psychogeriatrics. 2011;23(4):61-654. DOI: 10.1017/S1041610210001791 PMID: 20849674

3- Ebrahimpour M, Azzizadeh Forouzi M, Tirgari B. The relationship between post-traumatic stress symptoms and professional quality of life in psychiatric nurses. Hayat, Journal of School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences. 2016;22(4):312-24.

4- Noohi S, Miraghaie A, Arabi A. The Effetiveness of neurofeedback on anxiety, depression, and war post traumatic strees disorder symptoms. J Res behav sci. 2016;14(2):195-203.

5- Callahan D. Combat-related mental health disorders: the case for resiliency in the long war. J Am Osteopath Assoc. 2010;110(9):7-520. PMID: 20876837

6- Zhou JN, Zhong Y, Ginsberg J, Singh N, Zhang J. Dysregulation in microRNA expression is associated with alterations in immune functions in combat veterans with posttraumatic stress disorder. PLoS One. 2014;9(4):75-94. DOI: 10.1371/journal.pone.0094075 PMID: 24759737

7- Bravo-Mehmedbasić AK, Kulenović A, Suljić E. Impact of chronic Posttraumatic Stress Disorder on the Quality of life of war survivors. Psychiatr Danub. 2010;22(3):5-403. PMID: 20856187

8- Sirati nir M, Ebadi A, Fallahi Khoshknab M, Tavallaie A. Consequences of living with Posttraumatic Stress Disorder:A Qualitative Study. Journal of qualitative Research in Health Sciences. 2012;1(2):92-101.

9- Safdari RA, Tofighi S, Karimi G. Comparactive survey of cilincal information managment system of war-related mental diseases. Payavard. 2009;3(1-2):57-64.

10- Rezapour Mirsaleh Y. The Relationship between Attachment Styles and Father-Child Conflict in Warfare victims chilren: Investigate the role of secondary trauma as a Mediator. Journal of Counseling research. 2017;15(57):81-100.

11- Mehrinejad A, Mokarrami M, Ostovar Z. Effect of Stress Management Training with Cognitive-Behavioral Therapy on Marital Adjustment in the Wives of War Veterans Suffering from Post-Traumatic Stress Disorder. The Neuroscience Journal of Shefaye Khatam. 2015;3(3):71-80. DOI: 10.18869/acadpub.shefa.3.3.71

12- Ebadi MA, Shafighi S. Post-traumatic Stress Disorder (PTSD). Journal of Army Nursing Faculty of the IRIran. 2012;12(2):68-77.

13- Habibzadeh AM, Lajovardi H. The Sense of Coherence and Education Self- Concept in Children of Veterans with Secondary Trauma Stress Disorder and Normal Children. J Military Med. 2016;17(4):283-90.

14- Rezapour Mirsaleh Y, Behjat Manesh A, Tavallaei S. Role of Secondary Post-Traumatic Stress Disorder and Resilience on Academic Motivation and Performance of Veterans' Student Children. Iranian Journal of War and Public Health. 2016;8(4):225-33.

15- Reeve J. Understanding motivation and emotion: John Wiley & Sons; 2014.

16- Antonovsky A. Unraveling the Mystery of Health. How People Manage Stress and Stay Well. San Fran-cisco: Jossey-Bass; 1987.

17- Bride B, Robinson M, Yegidis B, Figley C. Development and validation of the secondary trau-matic stress scale. Res Soc Work Pract. 2004;14(1):27-35. DOI: 10.1177/1049731503254106

18- Ahmadi K, Rezapour Y, Davoudi F, Saberi M. Investigate of validity and reliability of secondary trauma stress scale for evaluation of ptsd symptoms in samples of warfare victims' wives. Iran J War Public Health. 2013;5(3):47-57.

19- Vallerand R, Pelletier L, Blais M, Briere N, Senecal C, Vallieres E. The Academic Motivation Scale: A Measure of Intrinsic, Extrinsic, and Amotivation in Education. Educational and Psychological Measurement. 2016;52(4):1003-17. DOI: 10.1177/0013164492052004025

20- Bohrani M. Study academic Motivation of secondary students in the Fars Province and its correlated factors. J Social Sci & Humanities of Shiraz Univ. 2005:22-45.

21- Zareipour M, Zareipour G, Alinejad M, Moharrami F, Abdolkarimi M. The Study of Stress, Anxiety, Depression and its Relationship with Educational Success in Teens in Salmas City Iranian J Pediat Nurs. 2019;5(3):37-42.

22- Kreishan L, Al-Dhaimat Y. Intrinsic and Extrinsic Motivation, Orientation and Achievements in L2 of Arab Learners of English, French and German: A Study from Jordan. International Education Studies. 2013;6(12). DOI: 10.5539/ies.v6n12p52

23- Lori S, Arabi Jongqaei V, Arabi Jongqaei A. Stress Study on Motivation for Academic Achievement among Male and Female Students of Payam Noorabar University in 2015-2015. Second

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]

National Conference on Sustainable Development in Educational and Psychological Sciences, Social and Cultural Studies; Tehran: Soroush Hekmat Mortazavi Islamic Studies and Research Center, Mehr Arvand Institute of Higher Education, Sustainable Development Solutions Center; 2015.

24- Karatas H, Alci B, Yurtseven N, Yüksel H. Prediction of ELT Students' Academic (Language) Achievement: Language Learning Orientation and Autonomous Learning. International Online J Educat Sci. 2015;7(1):10.15345/iojes.2015.01.014. DOI: 10.15345/iojes.2015.01.014

25- Hassanzadeh R, Mahdinejad Gorji G. The relationships between motivational orientation(intrinsicmotivation, extrinsic motivation & amotivation) anstudents' academic achievement in the english language. J School Psychology. 2014;3(3):136-43.

26- SediqiFar Z, Khalegheizadeh S. Motivational orientations and academic achievement of Persian language learners Farsi to non-Farsi language education research paper. Research paper for teaching Persian to non-Persian speakers. 2016;5(2):79-93.

27- SaadiPour E, ShojaeiPour M. The Relationship Between Anxiety, Academic Self-Esteem, and Students' Academic Achievement Motivation Payam Noor University of Bojnourd. J Educational Research. 2014;9(34):79-94.

28- Hamaideh S, Hamdan-Mansour A. Psychological, cognitive, and personal variables that predict college academic achievement among health sciences students. Nurse Education Today. 2014;34(5):703-8. DOI: 10.1016/j.nedt.2013.09.010

29- Akbarpoor Zanghalani M, Khodayari Shouti S, Malekzadeh A. The Relationship between Mental Health and Achievement Motivation among the Students of Tabriz University of Medical Sciences. Journal of Development Strategies in Medical Education 2016;2(3):14-24.

30- Mirkamali S, Khobare K, Mazari E, FarhadiAmjad F. TheRole of Mental Health andAcademicPerformance, Mediated by Achievement Motivation, Knowledge and Research. Journalof AppliedPsychology. 2015;16(60):39-54.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.29252/mcs.7.3.207]